

Anadolu Din ve İnançları Platformu / Kültürel Mirasımızı Sırtlayanlar / Bölüm 12

Namık Kemal Döleneken ile UNESCO Dünya Mirası ve Türkiye

KONULAR: Türkiye'nin UNESCO Dünya Mirası Eserleri, UNESCO'ya Başvuru Süreci, Alan Yönetimi ve Önemi, Başvuru Sürecinde Dikkat Edilmesi Gerekenler, UNESCO Listesine Girdikten Sonra Neler Değişir?, Türkiye'nin UNESCO Süreçlerinde Karşılaştığı Zorluklar, Reddedilen Başvurular ve Yeniden Başvuru Süreci, UNESCO'nun Kültürel Mirasın Korunmasındaki Rolü, Türkiye'nin UNESCO Süreçlerinde Başarılı Olması İçin Öneriler

Nükhet Everi: Anadolu Din ve İnançları Platformu için hazırladığımız söyleşilerimizin bu bölümünde UNESCO süreçlerini işliyoruz. UNESCO Dünya Mirası Uzmanı Namık Kemal Döleneken. öncelikle sizi biraz tanıyabilir miyiz?

Namık Kemal Döleneken: Şehir plancısıyım. Ancak, planlama alanında çalışmayı bırakalı uzun zaman oldu. Şu anda UNESCO dünya mirası ve alan yönetimi üzerine yoğunlaşıyorum. Geçmişte Fahri Kentler Birliği içinde belediye çalışanlarına ve yönetimlerine eğitim verdim. Şu anda ise Gaziantep'te Yesemek heykel atölyesi UNESCO süreci danışmanlığını yapıyorum.

Nükhet Everi: UNESCO nedir ve kimler bu organizasyona katılabilir? Türkiye'nin UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne giren eserleri nelerdir?

Namık Kemal Döleneken: UNESCO, Birleşmiş Milletler'in bir birimi olarak, devletlerin temsil edildiği bir iş birliği kurumudur. Temel amacı, üstün evrensel değere sahip kültürel ve doğal varlıkları korumaktır. UNESCO'nun belirlediği kriterler çerçevesinde, kültürel ve doğal miras varlıkları dünya mirası listesine alınır. Türkiye'de UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan önemli eserler arasında Pamukkale, Kapadokya, Safranbolu, Göreme Milli Parkı ve Divriği Ulu Camii bulunmaktadır.

Nükhet Everi: Bir eserin UNESCO listesine alınma süreci nasıl işliyor?

Namık Kemal Döleneken: İlk aşama geçici listeye girmektir. Türkiye'de Kültür ve Turizm Bakanlığı, uygun gördüğü varlıkları UNESCO'ya önerir. UNESCO, bu önerileri değerlendirdikten sonra geçici listeye alır. Türkiye'nin şu anda 83 geçici liste varlığı var. Bu süreçte dosya hazırlığı çok önemlidir. UNESCO'nun başvuru el kitabına uygun olarak, varlığın çevresi, somut olmayan kültür değerleri ve diğer etmenler detaylı olarak anlatılır. Bilimsel araştırmalar yapılır ve bütün tarafların katılımıyla bir alan yönetim planı oluşturulur. Bu plan, koruma taahhüdünü içerir ve bütün aktörlerin imzaladığı bir belge olmalıdır.

Nükhet Everi: Alan yönetimi ne anlama geliyor ve neden önemli?

Namık Kemal Döleneken: Alan yönetimi kavramı 2000 yılında ortaya çıktı. Bir varlığın korunmasının yalnızca devlet veya bakanlık tarafından yapılmasının yeterli olmadığını, yerel yönetimlerin ve sivil toplumun da katılımının gerekli olduğunu belirtir. Bu değişikliklerle, varlıkların korunmasında daha geniş bir paydaş katılımı sağlanmıştır. Alan

yönetimi, kültürel ve doğal mirasın sürdürülebilir bir şekilde korunmasını amaçlar. Bu süreçte yerel halk, sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumları birlikte çalışarak bir yönetim planı oluşturur ve uygular.

Nükhet Everi:UNESCO'ya başvuru sürecinde dikkat edilmesi gerekenler nelerdir?

Namık Kemal Döleneken:Dosya hazırlığı ve sürecin takibi çok önemlidir. UNESCO'ya başvurmak isteyenler, başvurunun her aşamasını dikkatle takip etmelidir. Dosyalar eksik veya yanlış gönderilebilir. Başvuru el kitabında belirtilen kriterlere uygun olarak, varlığın tüm özellikleri detaylı bir şekilde belgelenmelidir. Yerel yönetimlerde kurulacak bir birim, başvuru sürecini baştan sona izleyerek yönetmelidir. Ayrıca, başvuru sürecinde bilimsel araştırmaların ve yerel halkın katılımının sağlanması da kritik öneme sahiptir.

Nükhet Everi:UNESCO listesine girdikten sonra neler değişir?

Namık Kemal Döleneken: UNESCO listesine girdikten sonra, varlığın korunması ve tanıtımı için uluslararası bir tanınırlık kazanılır. Ancak, listeye girdikten sonra da koruma ve yönetim çalışmalarının devam etmesi gerekir. Bu süreç, sürekli bir denetim ve güncelleme gerektirir. Listeye giren varlıklar, UNESCO tarafından düzenli olarak denetlenir ve belirlenen kriterlere uyulup uyulmadığı kontrol edilir. Eğer gerekli önlemler alınmazsa, varlık listeden çıkarılabilir.

Nükhet Everi:Türkiye'nin UNESCO süreçlerinde yaşadığı zorluklar nelerdir?

Namık Kemal Döleneken:Türkiye, bürokratik süreçlerde zaman zaman aksaklıklar yaşadı. 1998-2011 yılları arasında başvuru yapılmaması, bu dönemde alan yönetimi kavramının getirdiği değişikliklerle ilgilidir. Ayrıca, Göbekli Tepe gibi önemli yerlerin listeye girmesi uzun süreçler aldı. Bu süreçlerde yerel ve ulusal düzeyde iş birliği ve koordinasyonun önemi ortaya çıktı. Başvuru dosyalarının hazırlanmasında yaşanan eksiklikler ve koordinasyon sorunları da süreçleri uzattı.

Nükhet Everi:UNESCO'ya başvuru yaparken reddedilme durumunda yeniden başvuru yapılabilir mi?

Namık Kemal Döleneken:Evet, reddedilen başvurular için tekrar başvuru yapılabilir. Ancak, eksikliklerin giderilmesi ve dosyanın yeniden hazırlanması gereklidir. Süreç dikkatle yönetilmelidir. Başvuru dosyasının UNESCO kriterlerine uygun olarak yeniden düzenlenmesi ve eksikliklerin giderilmesi önemlidir. Bu süreçte, başvurunun reddedilme nedenlerinin dikkatle analiz edilmesi ve gerekli düzeltmelerin yapılması kritik öneme sahiptir.

Nükhet Everi:UNESCO'nun kültürel mirasın korunmasındaki rolü nedir?

Namık Kemal Döleneken: UNESCO, kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması için küresel bir iş birliği platformu sağlar. Bu süreçte devletler, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları birlikte çalışarak, kültürel ve doğal varlıkları koruma altına alır ve sürdürülebilir bir yönetim planı oluşturur. UNESCO'nun rolü, bu iş birliğini sağlamak ve

kültürel mirası evrensel değerler doğrultusunda korumaktır. UNESCO, kültürel mirasın korunması için çeşitli programlar ve projeler yürütür, farkındalık yaratır ve eğitimler düzenler.

Nükhet Everi: Türkiye'nin UNESCO süreçlerinde daha başarılı olması için neler yapılabilir?

Namık Kemal Döleneken: Türkiye'nin UNESCO süreçlerinde daha başarılı olması için başvuru sürecinin her aşamasının dikkatle yönetilmesi gerekiyor. Bu süreçte yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve akademik çevrelerin iş birliği içinde çalışması önemli. Ayrıca, başvuru dosyalarının bilimsel temellere dayanarak hazırlanması ve UNESCO kriterlerine uygun olarak düzenlenmesi gereklidir. Eğitimler ve farkındalık çalışmalarıyla, yerel halkın ve ilgili paydaşların sürece aktif katılımı sağlanmalıdır. Bu şekilde, Türkiye'nin UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne giren varlıklarının sayısı artırılabilir ve kültürel miras daha etkin bir şekilde korunabilir.